

Hem>Familjefrågor och arv>Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt

Bulgarien

1 Vad innebär den juridiska termen "föräldraansvar" i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

I bulgarisk lagstiftning är de juridiska termerna för föräldraansvar och vårdnad "förälders rättigheter och skyldigheter" respektive "utövande av förälders rättigheter". Dessa begrepp omfattar en förälders samtliga rättigheter och skyldigheter gentemot sina underåriga barn.

I bulgarisk lag skiljer man på underåriga barn under 14 års ålder och underåriga barn mellan 14 och 18 år. En förälders rättigheter gäller för båda åldersgrupperna.

Om ett barn är adopterat gäller samma rättigheter och skyldigheter som för biologiska barn i fråga om det adopterade barnet och dennes släktingar i rakt nedstigande led å ena sidan, och adoptivföräldern och dennes släktingar å andra sidan. Däremot har det adopterade barnets släktingar i rakt uppstigande led och dess biologiska släktingar inte längre några rättigheter eller skyldigheter efter adoptionen.

När en domstol meddelar en dom om äktenskapsskillnad måste den samtidigt besluta om utövandet av föräldrarnas rättigheter gentemot, personliga relationer till och försörjning av barnen i äktenskapet samt om användningen av familjehemmet. Domstolen ska hela tiden ta hänsyn till barnens bästa. Den avgör vilken av de f.d. makarna som ska tilldelas föräldrarättigheterna och beslutar om olika åtgärder i samband med utövandet av dessa rättigheter, de personliga relationerna mellan barn och föräldrar och barnens försörjning. När domstolen avgör vilken förälder som ska utöva rättigheterna gentemot barnen tar den hänsyn till alla omständigheter och barnens bästa. Den hör både föräldrarna och barnen, om dessa är över 10 år.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

I regel utövar båda föräldrar rättigheterna gentemot sina barn på ett solidariskt sätt.

Lagen innehåller uttryckliga bestämmelser om mor- och farföräldrars rätt till kontakt med sina barnbarn.

Underåriga barn måste bo tillsammans med sina föräldrar, utom om det finns särskilda skäl som talar emot detta. Om så inte är fallet beslutar domstolen, på begäran av föräldrarna och efter att ha hört barnet, om det är över 10 år, att barnet ska återlämnas till föräldrarna.

En förälder kan på egen hand företräda ett barn under 14 år och godkänna rättsliga åtgärder för barn mellan 14 och 18 år, men bara om detta ligger i barnets intresse.

Fast och lös egendom som tillhör ett underårigt barn, utom lättförstörbara varor, kan överlåtas, pantsättas eller på andra sätt avyttras med godkännande från distriktsdomstolen på den ort där barnet har sin hemvist, endast i de fall det är nödvändigt eller tydligt ligger i barnets intresse. Gåvor, avsägelse av rättighet, lån och ställande av säkerhet för en annan persons skulder genom löfte, hypotekslån eller garanti från ett underårigt barn är ogiltiga.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Om en förälders beteende utgör ett hot mot barnets person, uppföstran, hälsa eller egendom vidtar distriktsdomstolen relevanta åtgärder för att skydda barnets intressen, antingen på eget initiativ eller på begäran av den andra föräldern eller en åklagare. Vid behov placeras barnet i lämpligt boende.

Sådana åtgärder vidtas också om föräldern är oförmögen att utöva sina rättigheter gentemot sitt barn på grund av långvarig fysisk eller psykisk sjukdom, långvarig bortavaro eller ett annat objektivt skäl. En förälder kan fråntas sina rättigheter i följande särskilt allvarliga fall: om han eller hon inte tar hand om barnet och underlåter att betala underhåll under en längre period utan giltigt skäl eller om han eller hon har placerat barnet på en specialiserad institution och inte hämtat barnet inom sex månader efter den dag då barnet skulle ha hämtats.

Talan om att avsluta en förälders rättigheter väcks vid distriktsdomstol, antingen på domstolens eget initiativ eller på begäran av den andra föräldern eller en åklagare. I samtliga fall då en förälders rättigheter begränsas eller avslutas beslutar domstolen också hur de personliga kontakterna mellan barn och föräldrar ska utformas.

Domstolen kan återge en förälder hans eller hennes rättigheter om omständigheterna förändras eller på förälderns begäran.

Domstolen meddelar på eget initiativ myndigheterna i den kommun där föräldern är bosatt om avslutande av en förälders rättigheter så att en förmyndare (för barn mellan 14 och 18 år) eller en vårdnadshavare (för barn under 14 år) kan utses. Domstolen underrättar också de kommunala myndigheterna om en förälder återfår sina rättigheter.

På begäran av sociala myndigheter kan domstolen besluta att ett barn inte ska bo hos sin familj. Detta gäller om föräldrarna är döda eller okända, har fråntagits sina rättigheter i förhållande till barnet, har begränsade sådana rättigheter eller inte har tagit hand om barnet under en längre tid av objektiva skäl eller utan giltiga skäl samt om barnet är utsatt för våld i hemmet och det finns ett allvarligt hot mot barnets fysiska, mentala, moraliska, intellektuella eller sociala utveckling. Barnet placeras då på en social institution eller hos en fosterfamilj, bl.a. i fall som omfattas av artikel 11 i Haagkonventionen från 1996 om skydd av barn.

Domstolen kan besluta att ett barn ska placeras hos släktingar, i en fosterfamilj eller på en specialiserad institution. I avvaktan på domen ska socialmyndigheten på den ort där barnet för tillfället har sin hemvist placera barnet i tillfälligt boende.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrarna skiljer sig eller separerar?

Om föräldrar som bor tillsammans inte kan komma överens i frågor som gäller deras rättigheter som föräldrar hänvisas ärendet till distriktsdomstolen som hör föräldrarna och, vid behov, barnet. Domen kan överklagas i enlighet med allmänna bestämmelser.

Om föräldrarna inte bor ihop och inte kan komma överens om vem som ska ha vårdnaden om barnet, avgörs tvisten av distriktsdomstolen på den ort där barnet har sin hemvist. Domstolen fattar sitt beslut efter att ha hört barnet, om han eller hon är minst 10 år. Domen kan överklagas i enlighet med allmänna bestämmelser.

5 Om föräldrarna sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Föräldrar kan sluta avtal utanför domstol om tilldelning och utövande av sina rättigheter samt om barnets umgänge med den förälder som inte har vårdnaden. Dessa avtal är emellertid inte rättsligt bindande. Även om ett avtal av denna typ har slutits kan en förälder väcka talan vid domstol om sina rättigheter eller umgänge med barnet. Domstolen beslutar hur föräldrarnas rättigheter ska utövas från denna tidpunkt, oberoende av avtal som slutits utanför domstol. Samma regler gäller för barnets umgänge med en förälder som inte har vårdnad om barnet och inte bor tillsammans med honom eller henne.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Enligt lagen om medling kan medling tillämpas vid familjekonflikter, men ett avtal om föräldrarnas rättigheter blir inte rättsligt bindande förrän en domstol har godkänt det i enlighet med civilprocesslagen.

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

En domare kan fatta beslut i alla frågor som tas upp i domstol, exempelvis var barnet ska ha sin hemvist, vilken förälder som ska utöva föräldrarättigheterna, hur kontakten mellan barnet och den andra föräldern ska se ut, den andra förälderns umgängesrätt, anspråk på underhåll, val av skola, barnets namn osv. Se även svaren avseende frågorna 3 och 4 ovan.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

I regel fattar den förälder som utövar rättigheterna beslut som rör barnets dagliga liv, till exempel vilken skola barnet ska gå i. I vissa fall krävs båda föräldrarnas medgivande, exempelvis när identitetshandlingar utfärdas för barnet eller när barnet lämnar landet, oavsett resans längd och anledning och även vid semesterresor.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Om föräldrarna inte bor tillsammans måste domstolen besluta vem av dem som ska utöva rättigheterna och hur kontakten med den andra föräldern ska ske. Utan att det påverkar ovanstående finns inga begränsningar för domstolsavtal mellan föräldrarna om mer omfattande arrangemang för kontakt mellan barnet och den andra föräldern som är mer långtgående än vad som är brukligt. Enligt rättspraxis och vad som normalt godtas av parter i äktenskapsmål beslutas som regel att barnet ska tillbringa två eller fler arbetsfria dagar per månad och ett bestämt antal veckor under skollov tillsammans med den andra föräldern.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

Distriktsdomstolen på den ort där svaranden har sin hemvist är behörig i dessa ärenden. Om ansökan även gäller anspråk på underhåll för barn kan sökanden också lämna in ansökan till domstolen på den ort där han eller hon har sin hemvist.

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

Ärenden som rör föräldrars rättigheter hanteras enligt det allmänna domstolsförfarandet.

Om ärendet tas upp inom ramen för ett förfarande om äktenskapsskillnad kan föräldrarna begära att domstolen beslutar om tillfälliga åtgärder gällande utövandet av föräldrarnas rättigheter och umgänget med den andra föräldern.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Parterna i målet kan få rättshjälp enligt de allmänna reglerna och villkoren för beviljande av rättshjälp i lagen om rättshjälp.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Distriktsdomstolens beslut kan överklagas vid den regionala domstolen enligt de allmänna reglerna inom två veckor från det att en kopia av domstolens beslut har mottagits.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Domstolsbeslut verkställs i enlighet med civilprocesslagen. Denna innehåller uttryckliga bestämmelser om skyldigheten att utföra eller underlåta att utföra vissa handlingar och om skyldigheten att överlämna barnet. Domen verkställs av en offentlig eller privat exekutionstjänsteman som valts av sökanden.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Tillämplig lagstiftning är rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar och artikel 621 i civilprocesslagen (som trädde i kraft den 24 juli 2007).

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Tillämplig lagstiftning är rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar och artikel 622 i civilprocesslagen (som trädde i kraft den 24 juli 2007).

Distriktsdomstolen på den ort där den andra parten har sin hemvist har allmän behörighet eller, om denna person inte har någon permanent adress i Bulgarien, på den ort där den berörda parten har sin hemvist. Om den berörda parten inte har sin hemvist i Bulgarien är stadsdomstolen i Sofia behörig. Ansökan om godkännande och verkställighet av en dom som har meddelats av en utländsk domstol eller ett beslut som fattats av en annan utländsk myndighet och som gäller utövande av föräldrars rättigheter eller återställande av föräldrars rättigheter om de frångått sitt barn på felaktiga grunder enligt den s.k. Luxemburgkonventionen (den europeiska konventionen om erkännande och verkställighet av avgöranden rörande vårdnad om barn samt om återställande av vård av barn, Luxemburg den 20 maj 1980 (ratificerad genom lag, publicerat i det officiella kungörelseorganet nr 21, 2003, publicerat i det officiella kungörelseorganet nr 104, 2003)) ska inges till stadsdomstolen i Sofia. Domstolen håller en öppen förhandling där justitieministeriet eller sökanden, de parter som berörs av den utländska domen/det utländska beslutet och en åklagare deltar. Domstolen hör barnet om så begärs av de sociala myndigheterna i den kommun där barnet bor. Förfarandet för att godkänna och verkställa en dom eller ett beslut som har meddelats i ett annat land avbryts om ett mål gällande ärendets giltighet pågår i domstol, och talan i detta mål väcktes efter förfarandet i den stat där domen/beslutet i fråga meddelades. Samma förfarande tillämpas om en annan dom eller ett annat beslut om utövande av föräldrars rättigheter håller på att godkännas och/eller verkställas av en domstol i Bulgarien. Den berörda domstolen underrättas omedelbart och domaren måste meddela sin dom inom en månad efter underrättelsen. Domen ska meddelas inom en månad från den dag då ansökan lämnades in. Den kan överklagas vid stadsdomstolen i Sofia, vars dom är slutgiltig. Detta förfarande tillämpas också på ansökningar om godkännande och verkställighet av beslut som har meddelats efter att en förälder frångått sitt barn, om det fastställs i beslutet att frångåendet är olagligt. Godkännande och verkställighet av ett beslut som har meddelats i ett annat land som är part i Luxemburgkonventionen nekas enligt artiklarna 8 och 9 om kraven i artikel 10.1 i konventionen uppfylls och godtas endast i den mån beslutet är verkställt i det land där det godkändes. Samma förfarande tillämpas på fall inom konventionens tillämpningsområde som rör domstols behörighet, tillämplig lagstiftning, erkännande, verkställighet och samarbete när det gäller föräldraansvar och åtgärder för skydd av barn.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Relationerna mellan föräldrar och barn regleras av lagen i det land där de har sin hemvist. Om föräldrarna och barnen inte bor på samma plats regleras deras relationer av lagen i det land där barnet har sin hemvist eller i det land där barnet är medborgare, beroende på vilket som är mest förmånligt för barnet. Ärenden som gäller förmyndarskap eller vårdnad regleras av lagen i det land där den person som är föremål för förmyndarskapet eller vårdnaden har sin hemvist. Relationerna mellan den person som är föremål för förmyndarskapet eller vårdnaden och förmyndaren/vårdnadshavaren regleras av den lag som var tillämplig när förmyndaren/vårdnadshavaren utsågs.

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

This webpage is part of an EU quality network

Senaste uppdatering: 15/12/2020

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.